

KONUŞAN YAŞAYAN "CANLI MÜZE,,

Odanın bir köşesinde teleks son haberleri geçiyor. Hemen yanda bir televizyon tablasında uydudan gelen haberler alınmakta. Odanın öte yanındaki bilgisayar ekranında veriler sergilenmekte. Yandaki stüdyoda bir radyo programı yayınlanmakta ve aşağı kattan bir eski zaman mağarası dinsel töreninin Afrika davullarının ritmiyle boğulmuş müzikli sesi gelmektedir.

Tüm bu ses ve hareket karmaşası Washington'daki Başkent Çocuk Müzesi'nin yeni açılan Haberleşme Bölümü'nün etkinlikleridir.

3.500 m²'lik alandaki çeşitli salon ve odalara yayılmış olan bu sergiyi gezenler, insanoğlunun birbiri ile haberleşmek için kullandığı çeşitli yöntemleri-tarih öncesi mağara resimlerinden gelecekteki fiber optiğe kadar öğreniyorlar.

Geçen yılın Kasım'ında açılan Haberleşme Bölümünde sergilenen herşey, yönetilmek ve elle kullanılmak için düzenlenmiştir. Çocuklar, kör alfabesini daktilo etmeyi öğrenebilmekte, film şeritleri yapabilmekte, birbirlerine mors alfabesi ile mesajlar gönderebilmekte ya da bir bilgisayara komuta ederek veri besleyebilmektedirler.

Okuma-yazmayı bilen yas düzeyindeki çocuklar için düzenlenen bu bölümde bugün mevcut olan en yeni ve en ilginç haberleşme cihazlarının (uydu haber alıcısından tüm bir radyo istasyonuna kadar) bir koleksiyonu yer almaktadır. Öyle ki, okul öncesi çocuklara yetişkinler tarafından rehberlik edilmesi gerektiğinde, yetişkinler de çocuklar gibi kendilerini bu yetenekli alet ve malzemelere kaptırabiliyorlar. Müzenin uygulama yönetmeni Ann Lewin, Serginin Müdürü Peter Hirshberg ve Program Yönetmeni Mavis Wylie bu proje üzerinde uğraşmaya ve araştırma yapmaya yaklaşık üç yıl önce başladılar. Amaçları çocuklara haberleşme kavramlarını tanıtmak ve onları bugünün haberleşme teknolojisiyle kaynaştırmaktır. Lewin, "Biz haberleşmeyi insanların korkmaması gereken bir süreklilik olarak göstermek istedik" diyor.

En büyüğü Uluslararası Telefon ve Telgraf Kuruluşundan olmak üzere diğer bazı özel kuruluşlarla da desteklenerek, bölümün inşaatı 1981'in başlarında başladı.

Sergi 30.000 yaşındaki bir mağara taklidinin içinde yapılan ışık ve ses gösterisiyle başlamaktadır. Güney Fransa ve İspanya'nın Pleis-

ELIZABEHT STARK

Başkent Çocuk Müzesinin yeni Haberleşme Bölümünde genç bir ziyaretçi, sergideki önceden programlanmış birçok bilgisayardan birisinde müzik besteliyor.

tosen mağaraları üzerinde araştırma yapan Antropolog John Pfeiffer, mağara sanatının insanoğlunun haberleşmesinde başlangıcı oluşturduğu görüşünden yola çıkarak bu mağarayı önerdi. Mağara resimleri, ardışık nesillere insanoğlunun geçmişteki avlanması, alet yapımı ve yaşayışı hakkında önemli bilgiler veren tipki bir "kabile ansiklopedisi" olabilirdi. Bunlar bir dinsel törenin parçası olarak düşünülebilir; belki de seyircileri korku ve saygı yoluyla etkilemek amacıyla müzikle birlikte kullanılmıştı.

Serginin öbür kısmında Latince'den kör alfabesine kadar, tüm resimli ve yazılı şifreler (kodlar) daktilo, telefon, ışık ve bilgisayar yardımıyla açıklanmaktadır. Çocuklar gemi sinyal lambalarıyla mors alfabesinde mesajlar gönderebilmekte, TV ekranında işaret dilini okuyabilmekte veya dilencilerin birbirlerine uyuyabilecekleri yerin ve yardımsever insanların nerde olduklarını bildirdikleri gizli şifrelerini öğrenebilmekte, saldırgan köpekler hakkında bilgi sahibi olabilmektedir.

Sonraki kapıda atalarımızın uzun mesafe haberleşmesinde kullandıkları işaretleri gösteren bir sergi vardır. Burada çocuklar birbirleriyle Yunan fenerleriyle, semafor'la (1800'lerin Avrupa'sında kullanılmış iki ucunda hareketli çubukları bulunan bir sopa) ve ses örnekleriyle me-

sajlar göndören Afrika davullarıyla haberleşebilirler.

Birinci katın geri kalan kısmı kitle haberleşmesine ayrılmıştır. Baskı ve matbaa'ya ayrılmış atölyelerin yanısıra, 18. yüzyıl matbaasında kullanılmış üç-çeyrek ölçekli skala bulunmaktadır. Yanındaki bir basım evinde ziyaretçiler bir tüyle yazı yazarak, el yazısıyla bugünkü makine yazısı arasındaki farkı anlayabiliyorlar.

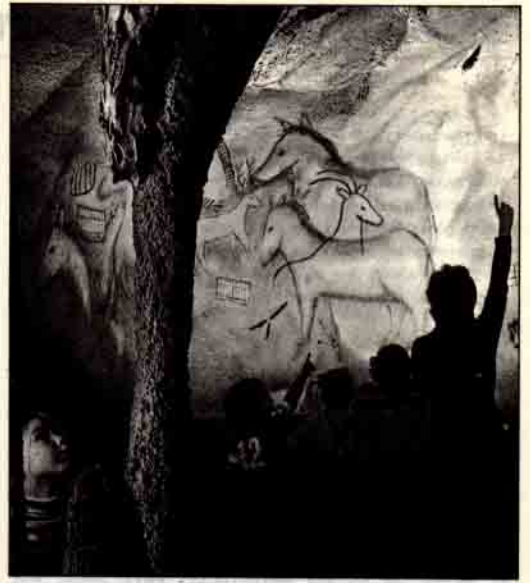
Fotoğraf bölümünde ise ziyaretçiler, büyük bir kamera içinde yürüyebilir, bir hologramı gözleyebilir ve kendi film şeritlerini ve slaytlarını yapabilirler.

Ziyaretçiler ikinci kata Babil Kulesi adlı, ve içinde 22 dilde konuşan gençlerin kayıt edilmiş sesleri verilen bir sarmal merdivenden çıkarlar. Kulenin en üstünde bir haberleşme uydusunun modeli bulunmaktadır. Çocuklar burada iki minyatür dünya istasyonunu hedef alıp odanın karşısına kızılötesi ışın frekansları ile mesajlar gönderebilir. Binanın dışında gerçek bir uydü alıcısı vardır. Ziyaretçiler buradan kırktan fazla telgraf istasyonu ile bağlantı kurabilirler.

İkinci katta tam bir kayıt kapasitesine sahip radyo stüdyosu, atölyeler için kullanılmakta ayrıca ek olarak bir televizyon yayın stüdyosu kurulması da tasarlanmaktadır. Telefon holünde çocuklar eski moda bir santral önünde telefonları bağlayabilmektedirler. Aynı zamanda Fiber-Optik sistemine göre çalışan geleceğin telefonlarında seslerini gönderebilmektedir.

Serginin ziyaretçilere açtığı 30 dolayındaki bilgisayar, müzenin resmi olmayan yıldızlarıdır. Çocuklar bilgisayar koridoruna 1950'lerin bilgisayarı Whirlwind'in bir oda büyüklüğündeki fotoğraflık taklidi içinden girerler. Eski bir televizyon aygıtında bir programcının Whirlwind üzerinde bir matematik programını uygulamasını, daha sonra aynı problemin küçük bir çağdaş bilgisayar tarafından küçük bir zaman kesitinde çözülmesini izlerler.

Robotsu bir ses "Hey, siz oradakiler, gelin benimle konuşun!" diye çağrıda bulunur. Bu şakacı, bir ses sentezcisi (birleştiricisi) olan öyle bir kompüterdir ki, ancak fonetik olarak yazılmış cümleleri söyleyebilir, konuşabilir. Yaklaşık sekiz bilgisayarda çocuklar müzik besteliyebilmekte, resimler çizebilmekte. Oyunlar oynamaya bilmekte ve veri kontrol tablalarıyla oynayabilmektedirler. Müze daha ileri düzeyde bir kompüter almayı da planlamaktadır. Bu gerçekleştiğinde, çocuk şebekesi (KID-Net) açılacaktır ki, bu sistem çocukların mesaj almak, öbür zi-

Bu buz çağı mağarası taklidinin içinde, çocuklar bir ses ve ışık gösterisi ile birlikte, atalarının haberleşmek için resim ve dini törenleri nasıl kullandıklarını öğreniyorlar.

yaretçilerle tanışmak, mektup arkadaşı bulmak, haberleşme tarihi ve teknolojisi hakkında bilgi edinmek için kullanacakları bir kütüphane gibi çalışabilecektir. Gelecekte Başkent Müzesi ile Boston Çocuk Müzesi arasında bir kompüter şebekesi bağlantısı kurulması da amaçlanmaktadır.

Lewin'e göre "toplumun kendi elleriyle kompüterleri yönlendirmesi fırsatı kaçınılmazdır". Müzenin "Geleceğin Merkezi" (FUTURE CENTER) denen kendi bilgisayar sınıfı vardır. Bu belki de bir gün çağdaş okullar için ilk örnek tipi oluşturacaktır. Şimdi çocuklar ve yetişkinler bir firma tarafından bağışlanan 20 bilgisayar üzerinde programlamayı öğrenmektedirler. Bunlar ekonominin prensiplerinden sanatsal düzenlemeye kadar herşeyi öğretebilmektedirler.

Okullar da hafta boyunca "Geleceğin Merkezi" ni kullanmaktadırlar.

Serginin kurucuları bir haberleşme devrimi olduğuna inanmakla birlikte insanların, teknolojisini anlamaksızın haberleşmenin etkilerine uğradıklarına inanıyorlar.

Hirshberg "Amacımız insanların teknoloji hakkındaki korku ve endişelerini önlemek ve onu bir alet olarak görmelerini sağlamaktır" diye belirtiyor.

Science 82'den Çev. : Hakan BOZCUK